

แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน
โรงเรียนพิบูลย์รักษ์พิทยา อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี*
The Guidelines for Promoting Morality and Ethics for
Students of Phibunrakkpittaya School, Phibunrak District,
Udon Thani Province

พระธีรดา สมจิตโต, พระโสภณพัฒนบัณฑิต และพระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ
Phra Thirada Samacitto, Phra Sophonphattanabundit and Phramaha Daosayam Vajirapañño
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand
Corresponding Author, E-mail: naka25220@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาหลักคุณธรรมจริยธรรมในพระพุทธศาสนา 2) ศึกษาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนพิบูลย์รักษ์พิทยา อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี และ 3) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนพิบูลย์รักษ์พิทยา อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ นำเสนอในรูปแบบพรรณนาสังเคราะห์ จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 33 รูป/คน แล้วนำมาเขียนอภิปรายผลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. หลักคุณธรรมจริยธรรมในพระพุทธศาสนา: หลักคุณธรรมจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาสามารถพัฒนาจิตใจของนักเรียนเพื่อให้ได้คุณสมบัติของความเป็นมนุษย์อันเป็นไปเพื่อความสุขของตนเองและการอยู่ร่วมกันด้วยสันติสุข
2. การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนพิบูลย์รักษ์พิทยา: การส่งเสริมโดยการสอดแทรกจริยธรรมทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความมีน้ำใจ ด้านความประหยัด ด้านความขยัน ด้านความมีวินัย และด้านความซื่อสัตย์ ผสมผสานกับการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาตัวนักเรียน ให้มีการประพฤติปฏิบัติดี มีคุณธรรมจริยธรรม ควบคู่กับผลการเรียนที่ดีขึ้น

*ได้รับบทความ: 30 พฤษภาคม 2565; แก้ไขบทความ: 19 สิงหาคม 2565; ตอรับตีพิมพ์: 22 ธันวาคม 2565
Received: May 30, 2022; Revised: August 19, 2022; Accepted: December 22, 2022

3. แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนพิบูลย์รักษ์พิทยา: โรงเรียนได้ให้ความสำคัญด้านการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเป็นพิเศษ โดยสร้างความสำนึกด้วยตนเอง จากการสอดแทรกในการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม เป็นคนดีมีความรู้เพื่อพัฒนาสังคมให้ดียิ่งขึ้นสืบไป

คำสำคัญ: แนวทาง; การส่งเสริม; คุณธรรมจริยธรรมนักเรียนไทย

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the moral and ethical principles in Buddhism; 2) to study the moral and ethical promotion for students of Phibunrakpittaya School, Phibunrak District, Udon Thani Province; 3) to study the guidelines for promoting morality and ethics for students of Phibunrakpittaya School. This study was carried out by means of qualitative research. The obtained data were presented by the descriptive synthesis.

The research results were as follows:

1. Buddhist moral and ethical principles could develop students' minds in order to acquire human qualities which lead to happiness and peaceful coexistence.
2. Promotion of morality and ethics for students of Phibunrakpittaya School can be made by inserting ethics in five areas: generosity, economics, diligence, discipline and honesty in teaching and learning to develop students to have good ethical behaviors along with better academic performance.
3. The guidelines for promoting morality and ethics for students of Phibunrakpittaya School were that the school should place the particular emphasis on the cultivation of morality and ethics by creating self-awareness from insertion in teaching for students to have morals and ethics and to be a good person with knowledge for better social development.

Keywords: Guidelines; Promotion; Morality for Thai students

1. บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติของโลก ตามยุคตามสมัย ทำให้สภาพแวดล้อมของสังคมไทย ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์ จากการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว พฤติกรรมสังคมวิถีชีวิต โลกทัศน์มนุษย์และความเป็นอยู่ที่เปลี่ยนไปเกิดค่านิยมแนวใหม่ เลียนแบบค่านิยมตะวันตกเป็นแบบบริโภคนิยมและวัตถุนิยม ยึดถือการแข่งขันและการผลิตเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของตนเป็นหลักสังคมเกิดการแข่งขัน เพื่อความได้เปรียบได้ชัยชนะกลยุทธ์การตลาดถูกนำมาใช้เพื่อสร้างค่านิยมทางวัตถุกลายเป็นวัตถุนิยม สร้างความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ ทั้งนี้ เพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ต้องการอย่างไร้ศีลธรรมและไร้จริยธรรม ซึ่งต่างจากค่านิยมตะวันออกโดยเฉพาะสังคมไทย ที่มีค่านิยมคุณธรรมในอดีต เป็นแบบคุณธรรมนิยม เป้าหมายการศึกษาที่แท้จริง คือ การพัฒนาบุคคลให้เขาเป็นผู้มีพื้นฐานความรู้ ความสามารถ ความเป็นคนดีเพื่อจะได้ ช่วยเหลือตัวเองให้ดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมอย่างเป็นสุข (สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

องค์ประกอบที่สำคัญหรือเครื่องมือที่จะช่วยพัฒนาเด็กและเยาวชน ก็คือหลักคุณธรรมจริยธรรมที่สร้างความรู้สึกรักผิตชอบชาติ ในทางศีลธรรมมีคุณภาพภายในกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้สร้างความตระหนักสำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) ความสมานฉันท์สันติวิธีวิถีประชาธิปไตยพัฒนาคน โดยใช้คุณธรรมเป็น

พื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี (พระมหานันท องค์กรสิริ, 2561, หน้า 82-90)

โรงเรียนพิบูลย์รักษ์พิทยา อำเภอบิณฑลรักษ์ จังหวัดอุดรธานี เป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาและเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20, 2563) ซึ่งในยุคปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เป็นสังคมต่างคนต่างอยู่ ชุมชนล่มสลายไปมาก คือ คนแก่เฒ่าบ้านหนุ่มสาวเข้าเมือง เศรษฐกิจได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จากการประกอบอาชีพเป็นการประกอบธุรกิจเพื่อส่งออกแข่งขันกันระดับโลก อาชีพแตกต่างกันตามความเจริญแห่งยุคและมีผลกระทบต่อระบบวิถีชีวิตของผู้คน เด็กและเยาวชนคนรุ่นใหม่ ต่างพยายามที่จะปรับตัวตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก จนละเลยสิ่งที่เป็นคุณค่าที่มีอยู่ภายในตนเอง เช่น คุณธรรมจริยธรรมที่ดีงามของคนที่ดีควรประพฤติและปฏิบัติ จึงทำให้เด็กและเยาวชนในยุคปัจจุบันขาดคุณธรรมจริยธรรมมากขึ้น เพราะเกิดจากปัญหาครอบครัว ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาติดเพื่อน และปัญหาเรื่องเพศ ซึ่งเป็นเพราะสังคมมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมากขึ้น จากการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว จากปกติเป็นครอบครัวใหญ่เกิดมาเป็นครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวปัญหาเด็กติดเพื่อนและปัญหาหายเสพติดที่เข้ามาระบาดในสถานศึกษามากขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าน่าสนใจอย่างยิ่ง ที่ทำการศึกษาวิจัยแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนพิบูลย์รักษ์ อำเภอบิณฑลรักษ์ จังหวัดอุดรธานี เพื่อจะได้เป็นข้อมูล

สำหรับวางแผนส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนรู้จักคุณค่าของการเป็นนักเรียนที่ดี และจะได้เรียนรู้นำเอารูปแบบและแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาและดำเนินชีวิตต่อตนเองสืบต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักคุณธรรมจริยธรรมในพระพุทธศาสนา
2. เพื่อศึกษาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนพิบูลย์รักษ์พิทยา อำเภอบึงโขงหลวง จังหวัดอุดรธานี
3. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนพิบูลย์รักษ์พิทยา อำเภอบึงโขงหลวง จังหวัดอุดรธานี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต และการสนทนากลุ่ม ในเขตพื้นที่อำเภอบึงโขงหลวงแบ่งออกเป็น 7 กลุ่ม ดังนี้ 1) นักเรียนมัธยมปลายชั้น ม.4 จำนวน 5 คน 1) นักเรียนมัธยมปลายชั้น ม.5 จำนวน 5 คน 3) นักเรียนมัธยมปลายชั้น ม.6 จำนวน 5 คน 4) ผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 5 คน 5) ผู้บริการ จำนวน 3 คน 6) ครูผู้สอนจำนวน 5 คน 7) ครูพระสอนศีลธรรม จำนวน 5 รูป รวมทั้งสิ้นจำนวน 33 รูป/คน

เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสังเกต และการสนทนา

แบบกลุ่ม การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย โดยนำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขตามอาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำ นำแบบสัมภาษณ์ที่แก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเหมาะสมและถูกต้องของเนื้อหา แล้วจึงทำการรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลทางด้านเอกสาร (Documentary Investigation) ทำการศึกษา รวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ และชั้นทุติยภูมิที่เกี่ยวข้องกับพระไตรปิฎก หนังสือ สารนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสาร ตลอดจนข้อมูลทางวิชาการที่เกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนพิบูลย์รักษ์พิทยา อำเภอบึงโขงหลวง จังหวัดอุดรธานี ดังนี้
2. รวบรวมข้อมูลจากแหล่งสถานที่จริง ได้แก่ โรงเรียนพิบูลย์รักษ์พิทยา อำเภอบึงโขงหลวง จังหวัดอุดรธานี ทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ
3. วิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร (Documentary Investigation) ที่ทำการศึกษาทั้งที่เป็นเอกสาร ชั้นปฐมภูมิ ชั้นทุติยภูมิที่เกี่ยวข้องกับพระไตรปิฎก หนังสือ สารนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลังจากนั้น ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูล ในลักษณะการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ประกอบภาพถ่ายและการพรรณนาประกอบการบรรยายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนพิบูลย์รักษ์พิทยา อำเภอบึงโขงหลวง จังหวัดอุดรธานี อันจะนำมาซึ่งองค์ความรู้ของการวิจัย และการนำไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาและการส่งเสริมต่อไป

4. สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนพิบูลย์รักษ์พิทยา อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. หลักคุณธรรมจริยธรรมในพระพุทธศาสนา เป็นหัวข้อที่ทางกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดขึ้นเพื่อให้ให้นักเรียนได้ตระหนักรู้ถึงคุณค่าของความเป็นคนที่ดี การพัฒนาประเทศชาตินั้นต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาคนให้พร้อมก่อนจะพัฒนาเทคโนโลยี และการพัฒนานั้น จะต้องควบคู่กับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม สำหรับเด็กนักเรียนซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญ ในการขับเคลื่อนองค์กรต่างๆ เป็นฟันเฟืองของกลไกการพัฒนาสู่ยุคการสื่อสารไร้พรมแดน การพัฒนาคนเพียงอย่างเดียว นั้น ถือว่าเป็นการพัฒนาด้านเดียว ต้องพัฒนา ด้านร่างกายและจิตใจควบคู่กันไปกับการพัฒนาคน ปัญหาอาชญากรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เพราะสาเหตุหนึ่งมาจากการมุ่งเน้นการพัฒนาคน เพื่อสร้างฐานเศรษฐกิจของประเทศชาติให้มั่นคง แต่เราลืมนึกไปว่าคนกำลัง ถอยห่างจากการพัฒนา ด้านจิตใจ ทางด้านจิตใจควรได้รับการอบรมสั่งสอน ด้วยธรรมะ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กๆ ถือว่าเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนจากการศึกษาในเรื่อง คุณธรรมนำความรู้ คือ คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขของนักเรียน ตามแนวของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถสรุปคุณธรรมพื้นฐาน ดังนี้

1.1 ขยัน พุทธิกรรมที่แสดงออก 1) ตั้งใจปฏิบัติงาน 2) มีความเพียรพยายาม 3) ทำงาน

ต่อเนื่อง ตัวบ่งชี้ถึงพฤติกรรม มีความตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่การทำงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ในเรื่องที่ถูกที่ควรสุ้งาน มีความพยายาม ไม่ทอดทิ้ง กล้าเผชิญอุปสรรคกร้งงานที่ท้าทายทำหน้าที่อย่างจริงจัง

1.2 ประหยัด พฤติกรรมที่แสดงออก 1) ใช้ทรัพย์สินของตนคุ้มค่า 2) รู้จักเก็บออม ถนอมทรัพย์สิน 3) ใช้พลังงาน/ทรัพยากรอย่างประหยัด คุ้มค่า ตัวบ่งชี้ถึงพฤติกรรม รู้จักเก็บออม ถนอมใช้ทรัพย์สิน สิ่งของแต่พอประมาณให้เกิดประโยชน์ คุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ

1.3 ซื่อสัตย์ พฤติกรรมที่แสดงออก 1) ปฏิบัติตนเป็นคนพูดจริงทำจริง 2) ไม่ลักขโมย 3) ซื่อตรงต่อเวลา และหน้าที่ตัวบ่งชี้ถึงพฤติกรรม มีความประพฤติตรงทั้งต่อเวลา ต่อหน้าที่และต่อวิชาชีพ มีความจริงใจปลอดจากความรู้สึก เอนเอียง หรืออคติ ไม่ใช้เล่ห์กลคดโกงทั้งทางตรง และทางอ้อม รับรู้หน้าที่ของตนเองปฏิบัติอย่าง เต็มที่และถูกต้อง

1.4 มีวินัย พฤติกรรมที่แสดงออก 1) ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด 2) ปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจ 3) เป็นผู้ที่มีวินัย ต่อตนเองและสังคมตัวบ่งชี้ถึงพฤติกรรมปฏิบัติตน ในขอบเขต กฎระเบียบของสถานศึกษา สถาบัน องค์กร และประเทศโดยที่ตนยินดีปฏิบัติตามอย่าง เต็มใจ รวมถึงการมีวินัยทั้งต่อตนเองและสังคม

1.5 สุภาพ พฤติกรรมที่แสดงออก 1) มีกิริยามารยาทเรียบร้อย 2) พุดจาไพเราะ 3) แต่งกายสุภาพเรียบร้อย ตัวบ่งชี้ถึงพฤติกรรม มีความอ่อนน้อมถ่อมตน มีสัมมาคารวะ เรียบร้อย

ไม่ก้าวร้าวหรือวางอำนาจข่มผู้อื่น ทั้งโดยวาจาและท่าทาง เป็นผู้มีการยาทติงามวางตนเหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย

1.6 สะอาด พฤติกรรมที่แสดงออก

1) ร่างกายสะอาด 2) เครื่องแต่งกายเครื่องใช้สะอาด 3) รักษาความสะอาดสิ่งแวดลอม ตัวบ่งชี้ถึงพฤติกรรม รู้จักรักษาร่างกาย ที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดลอมได้อย่างถูกต้องตามสุขลักษณะ มีความแจ่มใสอยู่เสมอ ปราศจากความมัวหมองทั้งกายใจและสภาพแวดลอม ทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็น

1.7 สามัคคี พฤติกรรมที่แสดงออก

1) ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 2) ไม่มีการทะเลาะวิวาทกัน 3) รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ตัวบ่งชี้ถึงพฤติกรรม เปิดใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นรับบทบาทของตนทั้งในฐานะผู้นำ และผู้ตามที่ดี มีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลัง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

1.8 มีน้ำใจ พฤติกรรมที่แสดงออก

1) เอื้ออาทรต่อผู้อื่นด้วยความเต็มใจ 2) ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นอย่างสม่ำเสมอ 3) ร่วมบริจาคทรัพย์สินและสิ่งของตัวบ่งชี้ถึงพฤติกรรม ให้และผู้อสาช่วยเหลือสังคมรู้จักแบ่งปันเสียสละความสุขส่วนตนเพื่อทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น เห็นอกเห็นใจ และเห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์ และผู้ที่มีความเดือดร้อนมีความเอื้ออาทรเอาใจใส่ อาสาช่วยเหลือสังคมด้วยแรงกายและสติปัญญาร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน

ดังนั้น ผู้ที่จะมีคุณธรรมจริยธรรมนั้น บางคนมีคุณธรรมจริยธรรมมาจากอดีตชาติ คือเป็นผู้ที่มีอุปนิสัยใจคอดี แต่จะมีมากมีน้อยแตกต่างกัน

ผู้ใดมีมาก ก็จะสามารถศึกษาและปฏิบัติตามคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้เร็ว เข้าใจในคำสอนมากขึ้น เรียกว่าผู้นั้น มีคุณธรรมจริยธรรมสูง เพราะคำสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้าล้วนเป็นการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมทั้งสิ้นแล้วแต่ท่านจะเลือกคำสอนบทใด มาปฏิบัติให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม ให้กับตนเอง แล้วยังสามารถนำไปอบรมสั่งสอน ให้ผู้อื่นมีคุณธรรมและจริยธรรมตามได้อีกด้วย

2. การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนพิบูลย์รักษ์พิทยา อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี พบว่า นักเรียนมีการประพฤติปฏิบัติไปในทางที่ดีมีการปฏิบัติ โดยรวมและรายด้านทุกด้าน ได้แก่ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความกตัญญู ด้านความมีวินัย ด้านความรับผิดชอบ ด้านความพอเพียง ด้านจิตอาสา ด้านความเอื้ออาทร และด้านความสามัคคี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนพิบูลย์รักษ์พิทยา ได้ให้ความสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนในโรงเรียน โดยมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและความมั่นคงแห่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ จัดกิจกรรมวันพระ แต่งชุดขาว รับศีล ฟังธรรม จัดกิจกรรมวันมาฆบูชา จัดกิจกรรมวันวิสาขบูชา จัดกิจกรรมวันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา จัดกิจกรรมการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ จัดกิจกรรมเทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดก จัดกิจกรรมวันไหว้ครู จัดกิจกรรมวันแม่ จัดกิจกรรมวันพ่อ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ธรรมศึกษาชั้นตรี

ชั้นโท ชั้นเอก จัดกิจกรรมทำความดีถวายในหลวง จัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง จัดกิจกรรมเยาวชนสู่พระพุทธศาสนา กิจกรรมเข้าค่ายปฏิบัติธรรม ณ วัดประจำอำเภอ การประกวดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนา เช่น การสวดมนต์หมู่ทำนองสรภัญญะ การแข่งขันตอบปัญหาธรรม การประกวดมารยาทไทย เป็นต้น และได้มีการติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ อยู่ตลอด ด้วยเหตุนี้จึงทำให้สภาพการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนพิบูลย์รักษ์ พิตยา จึงอยู่ในรูปแบบของแนวทางที่วางไว้

3. แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม โรงเรียนพิบูลย์รักษ์พิตยา อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี การแสดงออกทางกาย วาจา และใจ ที่เป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและการอยู่ร่วมกัน ในสังคมอย่างสงบสุข ผู้หวังความสงบสุขความเจริญและความมั่นคงแก่ตนเองและประเทศชาติ ต้องฝึกฝนตนเองให้มีคุณธรรมจริยธรรมเพราะคุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นอย่างมากสำหรับนักเรียนและบุคคลทั่วไปด้วยคุณธรรมทั้ง 5 ด้าน ดังนี้

3.1 แนวทางการส่งเสริมด้านความมีน้ำใจ ทางโรงเรียนสอนให้นักเรียนเป็นผู้ให้และผู้อาสาช่วยเหลือสังคม รู้จักแบ่งปัน เสียสละความสุขส่วนตน เพื่อทำประโยชน์แก่ผู้อื่น เข้าใจเห็นใจผู้ที่มีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือสังคมด้วยแรงกาย สติปัญญา ลงมือปฏิบัติ เพื่อบรรเทาปัญหาหรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน

3.2 แนวทางการส่งเสริมด้านความประหยัด ทางโรงเรียนสอนให้นักเรียนดำรงชีวิตด้วยความประหยัด ไม่ฟุ้งเฟ้อ รู้จักความพอดีพอเหมาะใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย รู้จักทำบัญชีรายรับรายจ่ายของตนเองอยู่เสมอ ใช้ทรัพย์สินของตนเองและสิ่งของในโรงเรียนอย่างประหยัด คุ่มค่า และเก็บรักษาดูแลอย่างดี ไม่เอาเปรียบผู้อื่น รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม สามารถปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เช่น การเก็บออมเงินไว้ใช้จ่ายตามความจำเป็น การใช้จ่ายอย่างประหยัด การเปรียบเทียบราคาสินค้า ก่อนตัดสินใจซื้อ การรักษาทรัพย์สินของที่บ้าน/โรงเรียนให้อยู่ในสภาพดีการประหยัดการใช้พลังงาน ทั้งที่บ้านและโรงเรียน การปิดน้ำปิดไฟเมื่อเลิกใช้

3.3 แนวทางการส่งเสริมด้านความขยัน ทางโรงเรียนสอนให้นักเรียนมีความพยายามไม่ทอดทิ้ง กล้าเผชิญอุปสรรค รั้งงานที่ทำ ตั้งใจทำหน้าที่จริงจัง การที่นักเรียนมีความรักในการเรียน ตั้งใจมุ่งมั่นในการศึกษาไม่ทอดทิ้ง แม้บางครั้งบทเรียนนั้นยากหรือมีอุปสรรคต่างๆ บางอย่างบ้างก็มานะทำงานสำเร็จ เมื่อมีเวลาว่างก็ใช้เวลาอันให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเล่าเรียนของตนโดยอ่านหนังสือศึกษาค้นคว้าจากแหล่งความรู้ต่างๆ เพิ่มเติม ทบทวนบทเรียนมาล่วงหน้าทุกครั้ง เมื่อมีปัญหาหรือข้อสงสัยด้านการเรียนก็พยายามศึกษาหาความรู้ด้วยวิธีการที่ถูกต้องเพื่อคลี่คลายปัญหาของตนอยู่เสมอ ผู้ใดที่มีความขยันผู้ที่ตั้งใจทำอย่างจริงจังต่อเนื่องในเรื่องที่ถูกต้องที่ควรจนสำเร็จ

3.4 แนวทางการส่งเสริมด้านความมีวินัย ทางโรงเรียนสอนให้นักเรียนการประพฤติ

ปฏิบัติตนอย่างถูกต้องเหมาะสมตามกฎ ระเบียบ กติกา และจรรยาบรรณตามข้อบังคับ ข้อตกลง ของโรงเรียน ครอบครัวและสังคม และหลักของ ศีลธรรมอันดี เช่น การไหว้ผู้ปกครอง การแต่งกาย ตามระเบียบ การเก็บรักษาสิ่งของอย่างเป็น ระเบียบ การเข้าแถวตามลำดับเมื่อซื้อสิ่งของ การเข้าร่วมกิจกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมไทย

3.5 แนวทางการส่งเสริมด้านความ ซื่อสัตย์ ทางโรงเรียนสอนให้นักเรียนเป็นการ ประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ถูกต้อง ละอายเกรงกลัว ต่อการกระทำผิด ไม่คดโกง ไม่หลอกลวงผู้อื่น มีความจริงใจและไว้วางใจต่อทุกคนตรงต่อความ เป็นจริง ตรงไปตรงมา ทั้งกาย วาจา ใจ ปฏิบัติตน ต่อผู้อื่น ด้วยความซื่อตรงและทำตนเป็นแบบอย่าง ที่ดีด้านความซื่อสัตย์และจริงใจไม่ยัดเอาวัตถุ สิ่งของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง เช่น การไม่พูดโกหก การไม่ลอกการบ้านเพื่อน การประพฤติตัวดี ทั้งต่อหน้าและลับหลัง การพูดกับเพื่อนในสิ่งที่ ถูกต้องและเป็นจริง การชักชวนเพื่อนให้ทำความดี

ดังนั้น แนวทางการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมเป็นกิจกรรมที่ผู้บริหารโรงเรียนและ ครูควรจัดและสนับสนุนให้นักเรียนได้เข้าร่วม กิจกรรมและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ โรงเรียนได้ให้ ความสำคัญด้านการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเป็น พิเศษ โดยสร้างความสำนึกรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้ นักเรียนเป็นคนดีมีความรู้เพื่อพัฒนาสังคม โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อให้ นักเรียนได้มีโอกาสในการ เรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอันเป็น

แนวทางในการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องตั้งผ่าน กิจกรรม เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและสามารถ นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดีและเป็นการ จัดการเรียนการสอนที่มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนา ผู้เป็นนักเรียนให้มีความรู้ ทักษะ ทศนคติ และพฤติกรรมไปในทิศทางที่ถูกต้องโดยนำหลัก คุณธรรมจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาใช้ในการ จัดการเรียนการสอน ซึ่งถือว่าการปลูกฝังหลัก คำสอนทางพระพุทธศาสนาให้แก่ นักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีความพร้อมสำหรับการดำเนินชีวิต และในหน้าที่การงานที่รับผิดชอบ เพื่อตนเอง ครอบครัว สังคม และวัฒนธรรมแบบวิถีพุทธให้ดี ยิ่งขึ้นสืบไป

5. อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนพิบูลย์รักษ์ พิทยา อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี สามารถ อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. หลักคุณธรรมจริยธรรมในพุทธศาสนา มีองค์ประกอบ 8 อย่าง ซึ่งครอบคลุมถึง 1) ด้าน ความรู้ ความเข้าใจในเหตุผลของความถูกต้อง 2) องค์ประกอบด้านอารมณ์ความรู้สึก ซึ่งเป็น ความพึงพอใจศรัทธาเลื่อมใสในการนำแนวคิด เชิงจริยธรรมไปสู่การปฏิบัติ และ 3) องค์ประกอบ ด้านพฤติกรรมที่แสดงออก ที่บุคคลตัดสินใจกระทำ ถูกหรือผิดในสถานการณ์ต่างๆ หลักปฏิบัติในชีวิต ประจำวันของเด็กและเยาวชน ซึ่งจะส่งเสริมให้เกิด เป็นเสน่ห์เมตตามหานิยมให้แก่ผู้พบเห็นทั่วไป โดยไม่ต้องมีการเสกเป่าแต่อย่างใดเพียงแต่ขอให้

ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และปลูกฝังให้มีขึ้นในตนเอง ทุกอย่างก็จะเป็นไปได้อย่างที่ตั้งใจ ซึ่งสอดคล้องกับฉันทนา จันทรบรรจง (2541) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการดำเนินงานการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณธรรมของเด็กและเยาวชนไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การเรียนการสอนต้องสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมที่พึงประสงค์ไว้ในวิชาต่างๆ สอดแทรกคุณธรรมให้เหมาะสมกับวัย ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการพัฒนา รวมทั้งสื่อมวลชนมีส่วนร่วมเผยแพร่ถ่ายทอดพัฒนาคุณธรรม สอดแทรกกิจกรรมด้านคุณธรรมในวิถีชีวิตของนักเรียนให้มากที่สุดเท่าที่โอกาสจะอำนวย การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน ทำให้นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอน กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

2. การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมพบว่านักเรียนให้ความร่วมมือและตั้งใจมั่นและมีความมุ่งมั่นในการเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางโรงเรียนได้จัดขึ้น ส่วนกิจกรรมหน้าเสาธงนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมเป็นประจำสืบเนื่องมาจากทางโรงเรียนมีการนำข้อสาระดีๆ มาสร้างความสุขแก่นักเรียนก่อนทำการเรียนการสอน และที่สำคัญนักเรียนมีความสนใจในกิจกรรมเรื่องจิตอาสา มาก เพราะเป็นการทำประโยชน์แก่ตนเองและเพื่อสังคม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูผู้สอนมีการส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธงเป็นประจำ และส่งเสริมให้นักเรียนมีความสนใจในกิจกรรมการสวดมนต์ ไหว้พระก่อนเข้าเรียนหรือนำไปใช้ก่อนนอน

ซึ่งสอดคล้องกับพีระพงษ์ เจริญพันธุ์วงศ์ (2541) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา: ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนกระสังพิทยาคม อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนได้ปลูกฝังคุณธรรม โดย มีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนาและวันสำคัญอื่นๆ การจัดกิจกรรมค่ายพุทธบุตร กิจกรรมพิเศษ นอกเหนือจากการเรียนการสอน จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนเพื่อทำการส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม

3. แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมให้นักเรียนของครูผู้สอนเองด้วย เพื่อให้เด็กนักเรียนมีค่านิยมทางคุณธรรมจริยธรรมและศีลธรรมอันดีงามที่สังคมยอมรับเป็นบรรทัดฐานในการวัดผลของบุคคลที่กระทำก็เกิดความพึงพอใจในการกระทำของตนเอง ซึ่งแสดงออกถึงคุณงามความดีเพื่อบรรลุสภาพชีวิตอันทรงคุณค่าที่พึงประสงค์ และเพื่อความสงบสุขของสังคมจริยธรรมหรือคุณธรรมที่แสดงออกทางร่างกายในลักษณะที่พึงงามถูกต้องอันเป็นสิ่งที่พึงประสงค์ของสังคม คุณธรรมจริยธรรมจะมีได้ต้องปลูกฝัง ฝึกหัด โดยเริ่มจากการปลูกฝังคุณธรรมลงในใจก่อน การปลูกฝังคุณธรรมจำเป็นต้องอาศัยหลักธรรมคำสอนทางศาสนาอันได้แก่หลักหรือกฎเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติเพื่อตัดหรือฝึกหัด กายวาจาให้เรียบร้อย ให้เป็นปกติ กล่าวคือจะพูดหรือทำสิ่งใด ให้เป็นไปตามปกติ อย่าให้ผิดปกติหรือผิดศีล เช่น พูดไม่ถูกต้องให้เป็นธรรมกระทำให้ถูกต้อง เมื่อพูดหรือกระทำการอย่างถูกต้องและเป็นธรรม ย่อมมีความสุข มีความสบาย

เยือกเย็น ไม่เดือดร้อนอันเป็นผลลัพธ์ที่ได้มา การมีความสุขความสบาย เยือกเย็น ไม่เดือดร้อน ซึ่งสอดคล้องกับสายฤติ วรกิจโกศาทร และคณะ (2554) ได้ทำการศึกษาคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทย พบว่า ชุมชนสามารถเข้ามีส่วนร่วมในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมได้โดย ผู้นำชุมชนปฏิบัติตนเป็นต้นแบบให้กับคนในชุมชน จึงสรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมทาง ค่านิยม ไม่ว่าจะเป็นชุมชนที่นักศึกษาอาศัยอยู่ หรือแม้กระทั่งสื่อมวลชนทุกแขนง ล้วนแต่มี บทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้ แก่นักศึกษา โดยการเป็นตัวอย่างที่ดี หรือนำเสนอ แต่พฤติกรรมที่ดีงาม

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรสนับสนุนในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ร่วมกับแนวทางในการพัฒนาคุณธรรม เพื่อให้เกิดขึ้นในกลุ่มเยาวชนไทย

1.2 ควรมีกิจกรรมสำหรับการเรียน การสอนรวมกันทุกระดับชั้น เพื่อเสริมสร้างทัศนคติ เชาวน์ปัญญา อารมณ์ เพื่อให้นักเรียนมีพฤติกรรม เชิงจริยธรรมมากขึ้น

1.3 ครอบครัวควรให้การดูแลให้ ความรักความอบอุ่น เอาใจใส่ ปิดโอกาสให้เด็กได้ แสดงความคิดเห็นเรื่องส่วนตัว เรื่องเรียนเรื่องทาง

สังคม เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้มากขึ้น

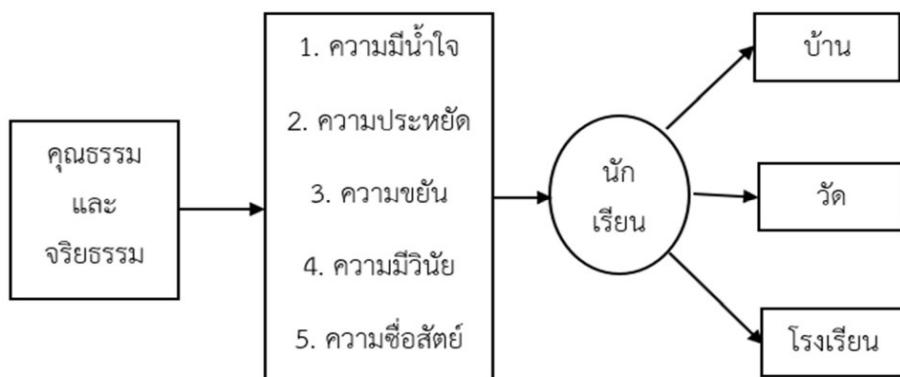
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาบทบาทของบุคลากร ในโรงเรียนที่มีผลต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียน

2.2 ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ ต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนใน โรงเรียน

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

ผลจากการวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนพิบูลย์รักษ์ พิทยา อำเภอบัวลาย จังหวัดอุดรธานี พบว่า นักเรียน ให้ความสำคัญในการอบรมบ่มนิสัยดีมี และมีการพัฒนาการในการพูด การถาม การตอบ และการแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมในการบรรยายของ วิทยากรแบบไม่กึ่งเงิน สังเกตได้จากการที่ได้ไป พบเหล่านักเรียนที่ในสถานที่ต่างๆ นักเรียนมีความ เคารพผู้ใหญ่และไหว้พระสงฆ์เวลาเดินผ่าน บางคน มีการเข้าวัดในวันเสาร์-อาทิตย์ หรือวันพระ เพื่อมา รับศีลฟังธรรมบรรยาย ส่วนทุกวันพระช่วงกลางคืน เหล่านักเรียนก็เข้ามาฟังธรรมบรรยายผ่านสื่อ ออนไลน์ และยังนำเอาหลักคุณธรรมจริยธรรมที่ได้ ทำการส่งเสริมไปใช้ในชีวิตรประจำวันด้วยความ จริงใจ จนก่อให้เกิดคุณธรรมในใจและเกิดจริยธรรม ในการประพฤติปฏิบัติต่อตัวเองและสังคม

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *บทความที่น่าสนใจ*. เข้าถึงได้จาก <https://www.moe.go.th/บทความที่น่าสนใจ/>
- ฉันทนา จันทบรรจง. (2541). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อลักษณะความเป็นพลเมืองไทยของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: เจริญผล.
- พระมหานันต์ องค์กรศิริ. (2561). *คุณธรรมจริยธรรมกับการพัฒนาผู้เรียนในยุคไทยแลนด์ 4.0*. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 2(2), 82-90.
- พีระพงษ์ เจริญพันธุ์วงศ์. (2541). *การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา: ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนกระสังพิทยาคม อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20. (2563). *แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาพุทธศักราช 2562-2564*. ข้อมูลพื้นฐาน. อุดรธานี: โรงเรียนพิบูลย์รักษ์พิทยา.
- สายฤดี วรกิจโกคาทร และคณะ. (2552). *คู่มือปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในสถาบันศาสนาหน่วยงานของรัฐและเอกชน*. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12*. เข้าถึงได้จาก <http://nscr.nesdb.go.th/แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12/>

